

Intervju av asylsøkere

UDI opprettet en egen intervjuenhet 1. januar 2002. Målet var å få til en mer effektiv utnyttelse av ressursene og fortgang i saksbehandlingen av asylsaker. Tidligere var det saksbehandleren til hver enkelt søker som gjennomførte asylintervjuet. Intervjuet

skal kartlegge grunnlaget for at en person søker beskyttelse i Norge. Søkeren får anledning til å fortelle sin historie og opplysningene som kommer frem vil senere bli vurdert i behandlingen av saken. Intervjuet foretas innen tre uker etter ankomst mens asylsøkerne

oppholder seg i et transittmottak på Østlandet.

Frivillig retur

Siden mai 2002 har UDI samarbeidet med International Organization for Migration (IOM) om frivillig retur av asylsøkere.

En flerårig trend med økt innvandring til Norge fortsatte i 2002. Familiegjennforening var den viktigste årsaken til det høye innvandringsnivået. Arbeidsinnvandringen var også høyere enn tidligere. Flere søkte om asyl, men færre fikk innvilget søknaden. UDI behandlet nær 100 000 saker i løpet av året, 20 prosent flere enn i 2001.

**Økt
innvandring
i 2002**

Familiegjennforening er innvandringsgrunn nummer en

14 200 personer fikk innvilget oppholds- og arbeidstillatelse i Norge i 2002 for å kunne bo sammen med sine nærmeste familiemedlemmer. Det er i hovedsak ektefeller og barn under 18 år som kan få familiegjennforening.

Aldri tidligere har så mange fått familiegjennforening i løpet av et år. En viktig årsak til at tallet ble så høyt i 2002 var at UDI behandlet mange søknader som på grunn av stor saksmengde og lange saksbehandlingstider ikke ble behandlet året før. Antallet norske statsborgere som gifter seg med utlendinger er økende, og nesten 6 300 av alle som fikk familiegjennforening ble gjenforent med norske borgere. I tillegg har et økt antall flyktninger de siste årene medført at flere får familiegjennforening.

Arbeidsinnvandring mer enn doblet

Antall utlendinger fra land utenfor EØS-området som fikk arbeidstillatelse etter den såkalte "spesialist-paragrafen" ble mer enn doblet fra snaut 800 i 2001 til nesten 1 700 i 2002. Arbeidstillatelser etter denne paragrafen kan gi rett til varig opphold i Norge. For å få slik tillatelse må en person ha fagutdanning minimum på videregående skoles nivå. Viktige årsaker til økningen er forenklet regelverk og økt etterspørsel og rekrutteringsinnsats fra norske arbeidsgivere, særlig innen helsesektoren og bygg- og anleggssektoren.

Antall tillatelser til sesongarbeid, hovedsakelig i jordbruket, økte med 32 prosent, fra om lag 11 900 i 2001 til drøyt 15 700 i 2002. En sesongarbeidstillatelse gir rett til å arbeide i inntil tre måneder i sesongbetont virksomhet.

Ny asylsøkerrekord

Nesten 17 500 personer søkte om asyl i Norge i 2002, 18 prosent flere enn året før, da antall søkere var nær 14 800. UDI behandlet om lag 17 200 søknader i løpet av året. 3 300 av disse fikk innvilget enten asyl eller opphold på humanitært grunnlag. Året før var tilsvarende tall 4 300.

Hovedårsakene til at færre fikk innvilget sine søknader i 2002 til tross for at UDI behandlet flere søknader enn året før, var at det ble behandlet mange søknader fra søkere fra land med antatt grunnløse søknader, og at mange ble henvist til andre europeiske land for behandling der i medhold av Dublin-konvensjonen.

UDI behandlet rekordmange saker

De høye innvandringstallene er gjenspeilet i antall saker UDI behandlet i 2002, hele 100 000. Dette var 20 prosent flere saker enn året før, og aktivitetsnivået året gjennom var rekordhøyt.

Ordningen er et alternativ til at politiet følger asylsøkere med avslag ut av Norge. Programmet skal legge forholdene til rette for at disse personene kan reise frivillig til hjemlandet på en trygg og verdig måte. Politiet er ikke involvert når asylsøkerne returnerer med hjelp av IOMs program.

Programmet bygger på erfaringene fra lignende prosjekter som organisasjonen har gjennomført i andre europeiske land. I 2002 reiste om lag 1 000 personer frivillig fra Norge til hjemlandet med assistanse fra International Organization for Migration.

27 500 fornyer arbeidstillatelsen

Utlendinger som bor og arbeider i Norge må fornye arbeidstillatelsen sin hvert år. Det gjøres hos politiet. I saker hvor det er tvil om søkeren oppfyller kravene, sendes søknaden til UDI for behandling. Etter tre år i landet med gyldig oppholds- eller →

Behovet for bosettingsplasser for flyktninger i kommune har ligget høyt de siste årene som følge av økt tilstrømming av asylsøkere. Mange kommuner har gjort en stor innsats for å bosette og integrere flyktninger. Men kommunene klarer ikke å dekke behovet. 8 200 flyktninger ble bosatt i 2002. Det var 1 000 flere enn året før, men dekket likevel ikke behovet for året.

Store bosettingsutfordringer i kommunene

De siste årene har derfor et økende antall asylsøkere måttet vente stadig lenger i asylmottakene etter at de har fått oppholdstillatelse i Norge. Ved utgangen av 2002 ventet om lag 2 000 flyktninger på bosetting i en kommune.

Flere klare for bosetting

4 900 av de som ble bosatt i 2002 var flyktninger som bodde på mottak (57 prosent), mens 3 300 var familiemedlemmer som var gjenforent med flyktninger (43 prosent). Det uvanlig høye antallet familiegjenforeninger førte til en nedgang i bosettingen av flyktninger fra asylmottak i forhold til 2001, til tross for at behovet i 2002 var større.

Slik systemet fungerer i dag er det frivillig for kommunene å bosette flyktninger. Staten (representert ved UDI) kan ikke pålegge kommuner å ta i mot flyktninger dersom de ikke ønsker det. Kommunenes

Sentralforbund (KS) er en viktig samarbeidspartner for UDI i bosettingsarbeidet. Hvert år fastsetter de to organisasjonene i samarbeid en kvote for hvert av fylkene, som senere fordeles på kommunene i hvert fylke.

Ønsker seg til byene

I takt med økende behov har problemene med å framskaffe et tilstrekkelig antall bosettingsplasser i kommunene økt. I 2002 var det vanskeligst å skaffe et tilstrekkelig antall plasser i sentrale strøk, og særlig i østlandsområdet. Det er et mål i arbeidet med bosetting av flyktninger at den enkeltes ønsker i størst mulig grad skal ivaretas. De fleste flyktningene ønsker å bo i sentrale strøk, der arbeidsmarkedet, utdanningstilbudet og mulighetene for å omgås andre innvandrere fra samme land er større. Erfaringen fra tidligere år er at mange flyktninger som bosettes mindre sentralt, flytter til mer sentrale strøk når de får

mulighet til det.

Uheldig med lang ventetid

Lang ventetid i asylmottak er en uheldig påkjenning for flyktningene som skal bosettes og integreres i kommunene. Ventetiden kan også få direkte følger for bosettingskommunene, da flyktninger med lang oppholdstid i mottak i mange tilfeller kan oppleve større problemer med å tilpasse seg en ny tilværelse utenfor mottaket.

arbeidstillatelse kan det søkes om bosettingstillatelse som ikke trenger å fornyes.

DNA testing

Ved søknad om familiegjenforening må slektskapet dokumenteres. Enkelte søkergrupper har vansker med å framskaffe

dokumentasjon med tilstrekkelig bevisverdi. DNA-testing beviser slektskap mellom foreldre og barn. Utlendingsdirektoratet utvidet i 2002 sitt tilbud om DNA-analyser til å gjelde personer fra Somalia, Irak, Afghanistan og Etiopia. Selve analysen foretas av rettsmedisinsk institutt i Oslo.

I 2003 er målet å åpne for at alle som søker om familiegjenforening uten å kunne legge fram tilstrekkelig dokumentasjon, kan få tilbud om testing.

Prosjekt for å behandle «gamle» saker

I løpet av åtte måneder fikk 11 600 personer søknadene sine avgjort i et eget prosjekt. Prosjektet ble opprettet i Oppholdsavdelingen for å behandle saker som over tid hadde hopet seg opp i avdelingen.

På tvers av land

Prosjektet ble organisert på tvers av land og verdensdel, men etter sakstype. -Ved å arbeide på tvers av land ble det lettere å samordne praksis i alle saker, uttaler Tone Loge Tveter. Det at prosjektet startet med de eldste sakene, gjorde at UDI fikk behandlet gamle og nye saker samtidig. Prosjektet ble satt i gang på grunn av et stort antall saker som direktoratet ikke hadde fått behandlet innen akseptabel tid. Det ble satt som

mål at prosjektet skulle behandle rundt 11 000 saker i løpet prosjektperioden.

God erfaring

Prosjektet ble satt sammen av både nyrekruttede og erfarne saksbehandlere, til sammen 21 stillinger. -Saksbehandlerne jobbet med åpen telefon mot søkere og samarbeidspartnere hele dagen, mens UDI tidligere hadde hatt faste telefontider på grunn av pågangen. Arbeidsorganiseringen i

I løpet av åtte måneder fram til 1. juli 2002, behandlet prosjektet:

- 4 600 statsborgerskap
- 3 000 arbeid-/oppholdstillatelser
- 1 600 bosetningstillatelser
- 1 300 reisedokumenter
- 200 utvisninger

prosjektet var en nyvinning i UDI-sammenheng, og ga gode resultater. Erfaringene fra prosjektet vil være av betydning for direktoratets videre arbeid med å utvikle en mest effektiv organisasjon. -At prosjektet lyktes, skyldtes godt forarbeid, god styring og dyktige medarbeidere, mener Loge Tveter.

Kontaktutvalget

Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene (KIM) er oppnevnt av regjeringen, og gir råd til myndighetene i spørsmål som angår innvandrere. KIM består av representanter fra departement, Utlendingsdirektoratet, Kommunenes

sentralforbund, politiske partier og innvandrersorganisasjoner. 17 av de 36 representantene kommer fra innvandrersorganisasjoner. Kontaktutvalget har eget sekretariat, som i juli 2002 ble overført fra Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) til Utlendingsdirektoratet (UDI). Sekretariatet

er organisatorisk tilknyttet UDI, men arbeider faglig for kontaktutvalget.

Kvalitet i tolkefaget

UDI er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor. Dette betyr at UDI skal bidra til utvikling av organisatoriske rammer og →

Obligatorisk introduksjons- program

Lovforslaget bygger på Stortingsvedtaket i april 2002, der Regjeringen ble bedt om snarest mulig å innføre et obligatorisk introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere.

Positive resultater

UDI har lenge ønsket en slik strukturering av integreringsarbeidet i kommunene.

Prosjektvirksomheten som har pågått de siste årene i UDIs regi viser positive resultater med introduksjonsprogram i 29 kommuner og bydelers. Resultatene viser at kvinner økte sin deltagelse i det norske samfunnet. I tillegg økte motivasjonen hvis de fikk økonomisk støtte for å delta.

Samarbeidet mellom kommunale flyktning- og innvandrerkontor og instanser som bidro til kvalifisering og integreringsarbeidet, økte også.

Suksessen i forsøkskommunene har ført til at om lag 100 kommuner har utviklet et introduksjonsprogram. Mange flere kommuner jobber etter ordningens intensjoner og

I desember 2002 la Regjeringen fram forslag til «Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere» (Introduksjonsloven).

Introduksjonsloven er den første loven i Norge som omhandler integrering av nyankomne flyktninger og innvandrere. Det vil bety en omlegging av norsk integreringspolitikk.

prinsipper eller har tatt i bruk enkelte elementer av programmet. For ytterligere å styrke kommunenes evne til å komme i gang med introduksjonsprogrammet, ble det i årets statsbudsjett (2003) bevilget 30 millioner kroner til utvikling av slike program.

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid

I 2002 startet UDI arbeidet med å lage en grunnopplæring om introduksjonsordningens metodikk og innhold. Opplæringstilbudet er tverretattlig og tverrfaglig, og skal tilbys alle bosettingskommuner og lokale samarbeidspartnere som tar i bruk introduksjonsprogram. Gjennomføringen av opplæringen gjøres i samarbeid mellom UDIs regionkontorer, Aetat, Fylkesmannen (tidligere Statens utdanningskontor) og Kommunenes Sentralforbund.

UDI tok høsten 2002 initiativ til erfaringsutveksling på feltet med de andre nordiske landene. Selv om organiseringen av integreringsarbeidet er forskjellig i de

nordiske landene, er det flere interesser og utfordringer som er sammenfallende. Det gjelder spesielt kombinasjonsløsninger med språk og praksis, utvikling av gode individuelle planer, innhold i heldagsprogram og ivaretagelse av helse i programmene.

Innføres i alle bosettingskommuner

Regjeringen foreslår at Lov om introduksjonsordning skal tre i kraft 1. september 2003. For at kommunene skal få tid til å forberede seg, skal loven være frivillig for kommunene fram til 31. august 2004. Fra 1. september 2004 skal den gjelde for alle kommunene i landet, og introduksjonsprogram blir obligatorisk. UDIs utfordring fremover vil være å innføre introduksjonsordningen i alle bosettingskommuner, gjennomføre opplæring for kommuner som har behov for dette, og å fortsette videreutviklingen av introduksjonsprogrammene spesielt med tanke på å finne nye metoder som bidrar til vellykket integrering.

god praksis som sikrer forsvarlig tolking innenfor offentlig tjenesteyting. Kvalitetssikring av tolking innenfor utlendingsforvaltningen har derfor vært et satsningsområde. Som et ledd i dette arbeidet, har UDI hatt ansvar for utvikling, oppgradering og administrering av språk-

tester for potensielle tolker på 50 ulike språk. Per desember 2002 var 535 tolker testet på de ulike språkene. Testingen så langt viser at 60% av kandidatene ikke har de nødvendige tospråklige ferdigheter for å kunne utføre forsvarlig tolking. UDI benytter kun tolker som har bestått testen.

Asylsøkerbarn som kommer alene
894 asylsøkere oppga i 2002 å være mindreårige og at de har kommet alene til landet. Dette var en kraftig økning fra året før, da 545 enslige mindreårige søkte om asyl. Nær 80 prosent av dem som kom var mellom 16 og 18 år. UDI har satt i gang flere tiltak

UDI støtter integreringsprosjekter: Rollemodeller som skaper ringer i vannet

I Furuset bydel i Oslo bor det ca 30 000 mennesker. Over en fjerdedel av dem kommer fra land utenom vesten. Minoritetsgruppen fra 50 ulike land utgjør en ny brukergruppe for de offentlige tjenester på kommunalt og statlig nivå. Det er et mål at de skal ta i bruk egne ressurser og kompetanse i integreringen.

Utlendingsdirektoratet har i samarbeid med Oslo kommune gitt økonomisk støtte til et prosjekt som tar sikte på å utvikle minoritetsrådgivere i bydelen.

– Enkelte trenger drahjelp for å komme inn i det norske samfunnet, selv om de har bodd her i landet i mange år, forklarer prosjektleder Biljana Lauvstad i Furuset bydel.

I dag har Furuset 25 minoritetsrådgivere. 15 av dem er aktive i prosjekt ved siden av sitt daglige virke. De hjelper bydelen med å veilede og gi informasjon til innbyggere som ikke kan norsk eller forstår det norske systemet. – Det er ofte ildsjelene i barnehage, skole, barnevern og helsestasjonene som ringer og ber om hjelp. De har et problem eller en konkret oppgave som de ønsker hjelp til, sier prosjektlederen.

Bydelen formidler minoritetsrådgiver som ut fra sin erfaring og kompetanse kan gå inn i situasjonen og bidra til å løse et problem eller en oppgave. Prosjektet ble til som et samarbeid mellom helsetjenesten og sosialavdelingen ved Flyktnings- og innvandreseksjonen.

Nettverksbyggere

Bydelens introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger bruker minoritetsrådgivere i utstrakt grad. Ulike kvalifiseringstiltak benytter seg også av minoritetsrådgivere.

Beboere kan selv henvende seg til minoritetsrådgivere for å få hjelp. Fem minoritetsrådgivere er i ferd med å ansettes på deltid ved Furuset offentlige servicesenter for å gjøre bydelens tjenester lettere tilgjengelig for befolkningen. – Minoritetsrådgivere kan ikke sammenlignes med tolker. Til

forskjell fra tolker står de selvstendig i utformingen av informasjon og budskap. De vil dessuten ofte virke i ikke-tolkelignende situasjoner, hvor de kan bruke sine erfaringer for å hjelpe fram en løsning, poengterer prosjektlederen,

Minoritetsrådgivere arbeider ikke bare på bestilling, men også nettverksbygging er en del av opplegget. De initierer ulike kurs, temamøter, lokalavis på morsmålet. Prosjektlederen ser at dette bidrar til å øke deltakelse i samfunnet, fordi deltakerne lærer mer. – Noen ønsker å være aktive som minoritetsrådgivere selv uten betaling. Jeg tror det skyldes at mange ønsker å bidra og bli tatt på alvor. Skal vi lykkes i integreringsarbeidet, må det bredere lag av innvandrerbefolkningen kunne slippe til, få være med å hjelpe slik at

rettet mot disse barna, blant annet bedre oppfølging i mottak, innføring av aldersundersøkelse og økt fokus på enslige mindreårige som flytter ut av mottak uten å oppgi ny adresse. UDI behandlet 649 asylsøknader fra enslige mindreårige i fjor. 55 prosent fikk beskyttelse.

Hvor kom de fra:

- 105 fra Somalia
- 102 fra Irak
- 37 fra Etiopia
- 35 fra Afghanistan
- 25 fra Sri Lanka.

andre også blir deltakere i det norske samfunnet.

Fra mange land

Minoritetsrådgiverne er plukket ut på grunnlag av norskkunnskaper, personlige egenskaper, og motivasjon. De har ulik utdanning, arbeidserfaring, livssituasjon, alder, antall år i Norge og de kommer fra ulike land og har ulike morsmål. Opplæring skal styrke deres kunnskaper og løfte opp kompetansen de allerede sitter med. En av minoritetsrådgiverne er Fardowsa Ahmed fra Somalia, - Med litt hjelp fra andre som forstår behovene dine, glir integreringsprosessen glattere og enklere, framholder hun. - Dette er et flott tilbud som jeg ønsker å bidra til, legger hun til.

Bydelen ønsker å nyttiggjøre seg ressursen som innbyggere med minoritetsbakgrunn er. Alan

Ahmed fra Irak arbeider som minoritetsrådgiver og forteller at de ofte har lyktes med å lete opp praksisplasser. - Jobb er viktig og er en raskere vei til integrering, mener han. Selv ble han rekruttert direkte fra introduksjonsprogrammet inn i prosjektet.

Øke kunnskap om samfunnsliv

Et av prosjektmålene er å øke kunnskapen blant innvandrerbefolkningen om viktige områder som helse, oppvekst, arbeids- og samfunnsliv. «Furuhusprosjektet» med jordmor-, helsesøstertjenesten og åpen barnehage har begynt å få sine første erfaringer med bruk av minoritetsrådgivere. De er så gode at det skal ansettes tre minoritetsrådgivere på deltid på «Furuhuset». - Det er viktig å tiltrekke oss mødre som er hjemme med barna hele dagen, få dem i tale. Da kan vi bygge opp

nettverk i bydelen og få innbyggerne til å kjenne hverandre godt nok til å ta kontakt.

Barneverntjenesten på Furuset har satt i gang tiltak rettet mot enkelte språkgrupper og har meldt behov for lignende kompetanse som minoritetsrådgiverne besitter, sier Romana Naeem.

Prosjektet ønsker å samarbeide med skolen om synliggjøring av minoritetsrådgivernes kompetanse i foreldrearbeidet, og til dette vil lærere med minoritetsbakgrunn som er med i nettverket brukes. - Minoritetsrådgivere har den fordel at de mye mer effektivt kan formidle kunnskap og informasjon. Dessuten er de gode rollemødeller. Bydelen og beboere har samme interesse av å få bydelen til å bli et bedre sted å være både for barn og voksne, avslutter prosjektleder Biljana Lauvstad.